

Hangi Tarım Ürünlerinden Öşür Verilir?

22 Nisan 2025

Kur'ân-ı Kerim'de "Ey iman edenler! Kazandıklarınızın ve sizin için yerden çıkardıklarımızın iyilerinden verin" (el-Bakara, 2/267) ve "Çardaklı ve çardaksız bağları, değişik ürünleriyle hurmaları, ekinleri, birbirine benzeyen ve benzemeyen biçimlerde zeytin ve narları meydana getiren O'dur. Her biri ürün verdiğinde ürününden yiyin; hasat günü de hakkını verin; fakat israf etmeyin; çünkü Allah israf edenleri sevmez." (el-En'âm, 6/141) buyrulmaktadır. Peygamberimiz (s.a.s.) de "Yağmur ve nehir sularıyla sulanan mahsullerde onda bir; kova ile (emek sarf edilerek) sulananlarda ise yirmide bir (öşür vermek) gerekir." (Buhârî, Zekât, 55 [1483]) buyurmuştur.

Bu gibi ayet ve hadisleri yorumlayan İslam âlimleri, öşrü verilecek ziraî ürünlerin kapsamı konusunda farklı görüşlere sahip olmuşlardır. Başta İmam Azâm Ebû Hanîfe olmak üzere bazı müçtehitler, ilgili nasların umumundan hareketle herhangi bir ayırıma gitmeden yerden çıkan bütün tarım ürünlerinin öşre tâbî olduğu görüşündedir. (Mergînânî, el-Hidâye, 1/107; Kâsânî, Bedâ'i, 2/53-54) Farklı rivayetleri dikkate alan diğer müçtehitler ise tarım ürünlerinin bir kısmının öşre tâbî olduğu kanaatindedirler.

İmam Mâlik ve İmam Şâfiî'ye göre bir sene saklanabilen ve gıda olarak tüketilebilen ürünler öşre tâbîdir. (İbn Cüzey, el-Kavânîn, 72; Şîrâzî, el-Mühezzeb, 1/284-285) İmam Ahmed'e göre ölçülebilen ve kurutulabilen dayanıklı gıda maddeleri yanında pamuk ve keten gibi dayanıklı ürünler de öşre tâbidir. (İbn Kudâme, el-Muğnî, 3-4) Kurulumuz öşre tâbî ürünlerin kapsamı konusunda, âyet-i kerimelerin ve bazı hadis-i şeriflerin umumî ifadelerine dayanan ve yerden çıkan bütün tarım ürünlerinden öşür gerekeceği şeklindeki İmam Azâm Ebû Hanîfe'nin görüşünü benimsemektedir.

Ürünün; tahıl, sebze, meyve, bakliyat, yem bitkileri, yağ bitkileri veya tıbbî aromatik bitkilerden olması arasında fark bulunmadığı gibi bizzat tüketmek veya satmak üzere üretilmesi ile sanayi için veya tohum elde etmek için üretilmesi arasında da bir fark yoktur; hepsinden öşür verilmesi gerekir.

Kaynak: Diyanet İşleri Başkanlığı, Din İşleri Yüksek Kurulu Fetvaları (12. Baskı, 2025), s. 303